

та прагнення відходу від реальності для зміни свого психічного стану негативно позначаються на поведінці підлітка, призводять до формування різних девіацій, порушують адаптаційні можливості та життєвий уклад.

Список бібліографічних посилань

1. Бисалиев Р.В., Кубекова А.С., Сарафрази Т.Т. Психологические аспекты агрессии и агрессивного поведения: современное состояние проблемы. *Современные проблемы науки и образования*. 2014. № 2.
2. Дворникова И.Н., Куренкова Е.В. Особенности аутоагрессивного поведения подростков в современном обществе. *Молодой учёный*. 2014. №21.1. С. 86–88.
3. Долгова В.И., Иванова Л.В., Банщикова А.И. Психологические особенности агрессивного поведения подростков. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2015. Т. 31. С. 11–15.
4. Короленко Ц.П., Дмитрієва Н.В. Соціодинамічна психіатрія. М. : – Академічний проект”, 2000. С. 291–292.
5. Личко А.Е., Битенський В.С. Підліткова наркологія. Л.: Медицина, 1991. С.: 35–37.
6. Психофізіологія адиктивної поведінки. URL: <https://studopedia.org/index.php?vol=1&post=62779> (дата звернення 15.11.20)
7. Фрейд З. Нариси по психології сексуальності. Мн. : – Попурри”, 1998. С. 478.
8. Черкашина С.А. Психологические особенности «опасного» подросткового возраста. *Вестник МСПИ*. 2015. № 6. С. 56–60.

Арістов Максим Андрійович,
студент 4-го курсу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА МІЖСОБИСТІСНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Міжособистісна залежність – це розлад поведінки й відносин із фіксацією на оточуючих людей або конкретну людину, у підґрунті якого лежить сильна потреба в певній особі з метою отримання її підтримки й допомоги та нездатність індивіда до самостійної поведінки. Міжособистісна залежність дорослої людини розвивається в формі генералізованої залежності як від оточення в цілому, так і від конкретної особи [2, с. 111].

Адиктивна і залежна поведінка є найгострішим питанням для більшості країн світу, у тому числі і для сучасної України. За даними різних авторів (Н.Ю. Максимова, В.Ф. Моргун, М.Є. Жидко, Б. Уайнхолд и Дж. Уайнхолд,)

нині нараховується більш 150 різновидів залежності. У сучасній психологічній літературі відзначається зростання тенденцій до інфляції ролі незалежності, свободи, особистісних досягнень і девальвації ролі солідарності та прихильності в міжособистісних стосунках. У зв'язку із цим значного поширення набувають різного роду труднощі у встановленні і підтримці стосунків психологічної інтимності, такі як міжособистісна залежність, страх психологічної інтимності, синдром «емоційного холоду» в міжособистісних стосунках [1, с. 85].

Психологи виділяють дві точки зору в зв'язку з даною проблемою, в першій вони стверджують, що міжособистісна залежність не є настільки небезпечною як інші форми залежності, як алкоголізм чи наркоманія; а з іншої сторони стверджують що міжособистісна залежність є хворобою, якою захворіти чи передати її може кожен, адже в будь яких стосунках ми або пристосовуємося, або пристосовуємо інших. Також вони поділяють залежність на позитивну так негативну. Прикладом позитивної залежності є дитина, яка залежить від батьків, її життя, задоволення потреб залежить лише від її батьків, їх самопочуття, настрою та інших факторів. Негативною залежністю визначають ту, котра не дає людині розвиватися самостійно, змушує підлаштовуватися під інших людей, зважати на їх думку з будь-якого приводу, навіть того, до якого вони не причетні. Таким чином надмірна міжособистісна залежність є специфічним станом, в основі якого лежить сильна потреба в емоційній близькості, любові прийнятті з боку значимих інших, ригідне прагнення до отримання допомоги і підтримки на тлі постійного відчуття себе як безпорадного і слабого незалежно від конкретної ситуації [1, с. 86]. В нашому дослідженні прийняли участь підлітки загальноосвітньої школи в кількості 33 осіб, які були нами розподілені на дві групи з яких 17 осіб з високим рівнем міжособистісної залежності, а 16 осіб з низьким рівнем міжособистісної залежності.

Виходячи з актуальності даної теми ми дослідили окремі аспекти міжособистісної залежності, результати дослідження окремих аспектів міжособистісної залежності представлені таблицею 1.

Таблиця 1 – Показники міжособистісної залежності підлітків з різним рівнем залежності ($M \pm m$)

Шкали	Група з високим рівнем	Група з низьким рівнем	t	p
Деструктивна надзалежність	28,9±5,4	24,5±4,3	2,07	0,05
Дисфункційне відділення	35,6±4,4	33,1±4,6	1,6	-
Здорова залежність	32,1±3,4	32,4±4,4	0,2	-

Показник «Деструктивна надзалежність» в групі з високим рівнем склав 28,9±5,4, в групі з низьким рівнем дорівнює 24,5±4,3 вірогідне підвищення показника реєструється у першій групі. Першій групі притаманна сильна потреба в емоційній близькості любов та прийняття зі сторони значимих людей. Ригідна, постійна потреба в допомозі від значущих людей і відчуття безпомічності незважаючи на ситуацію. Тривожні стани на фоні бути відділеним від людей і самотності. Частою причиною залежності є низька самооцінка.

За школою «Дисфункційне відділення» показник групи з високим рівнем 35,6±4,4, а в групі з низьким рівнем склав 33,1±4,6, без вірогідних відмінностей. Можемо сказати, що респонденти двох груп не вміють розвивати соціальні зв'язки, не можуть створювати тісні відносини з оточуючими. В основі деструктивного відділення лежить несвідомий страх перед близькими стосунками, які асоціюються з поглинанням, втратою себе, розчиненням в іншій людині, а також ранній дитячий досвід, який сформував у дитини

переконання в перевазі незалежності і самодостатності в порівнянні близькості та прихильності.

Показник за шкалою «Здорова залежність» в першій групі дорівнює $32,1 \pm 3,4$, в другій групі $32,4 \pm 4,4$ достовірних відмінностей між показниками в групах досліджуваних школярів не має. Люди з нормативною залежністю демонструють значну гнучкість в спілкуванні, здатність звертатися за допомогою в міру виникнення об'єктивної необхідності, вміння встановлювати довготривалі емоційні стосунки. Здорова залежність пов'язана з широким спектром поведінкових реакцій, відрізняється адаптивністю і варіативністю. Коріння здорової залежності — в авторитетному, послідовному і надійному стилі батьківського виховання, який формує у дитини почуття впевненості, безпеки, а також переконання в тому, що далеко не завжди звернення до інших за допомогою є ознакою слабкості або власної неуспішності.

Виходячи з результатів нашого дослідження можемо зробити висновок, що досліджувані школярі достовірно розрізняються лише за показником «Деструктивна надзалежність», який вірогідно більш представлений в групі з високим рівнем залежності. Інші показники «Дисфункційне відділення» та «Здорова залежність» практично в однаковій мірі представлені в досліджуваних групах школярів.

Список бібліографічних посилань

1. Грєса Н.В., Курова Ю.І. Міжособистісна залежність у взаємозв'язках з рефлексивністю: гендерний аспект. С. 85-94.
2. Милославська О. В. Міжособистісна залежність і диференційні типи рефлексії у студентів-юнаків та дівчат. *Право і Безпека* 4 (2018). С. 111-117.

Науковий керівник: Шиліна Алла Андріївна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент
